

KUUN SIRPIN AIKAAN

Islamilainen kalenteri on ainut nykyään käytössä oleva puhdas kuukalenteri. Se juontaa juurensa aikaan ennen islamin syntyä, jolloin Arabian ja Saharan paimentolaisheimot tarkkailivat aikaa kuun vaiheista.

ISLAMILAINEN KALENTERI

Islamilainen kalenteri eli Hidžri-kalenteri (hijra-kalenteri) on käytössä lähinnä islamilaisissa maissa. Sitä käyttävät myös muslimit ympäri maailmaa määrittäessään uskonnollisten juhlien päiviä. Islamilainen kalenteri on puhdas kuukalenteri, jossa vuodessa on 12 kuukautta ja noin 354 päivää. Koska kuuvuosi on noin 11 päivää lyhyempi kuin auringovuosi, juhlat siirtyvät vuodenaikojen suhteen noin 11 päivää vuodessa. Noin 33 vuodessa kalenterikuukaudet kiertävätkin kaikkien vuodenaikojen ympäri.

Islamilaisen kalenterin kuukausissa on joko 29 tai 30 päivää. Perinteisesti kuukauden ensimmäinen päivä on ollut se päivä, jolloin uudenkuun sirpin voi nähdä ensimmäistä kertaa. Sirpin havainneita piti aina olla kaksi, jotta kuukausi katsottiin virallisesti alkaneeksi. Uskonnollisten juhlien ajankohdat pyritään vieläkin määrittämään sen mukaan, milloin uusikuu on ensimmäisen kerran näkynyt Mekassa.

Nykyisin käytetään myös järjestelmää, jossa kuukausien pituudet määräytyvät ennalta lasketujen sääntöjen mukaan. Tällöin kuukaudessa on vuorotellen 29 ja 30 päivää, paitsi 11 kertaa 30 vuoden jaksossa lisätään vuoden viimeiseen kuukauteen lisäpäivä. Näillä säännöillä kuukauden

vaihte pysyy varsin tarkoin kuun vaiheiden tahdis-
sa. Itse asiassa kuukauden keskipituus islamilaisessa
kalenterissa on vain 2,9 sekuntia lyhyempi kuun
todellista kiertoaikaa.

Islamilaisen kalenterin viikko on seitsemän
päiväinen. Toisin kuin länsimaisessa ajanlaskussa,
päivät lasketaan auringonlaskusta auringonlaskuun.
Tapa noudattelee juutalaista käytäntöä. Viikon päi-
viä ei ole nimetty vaan numeroitu, ja viikon ensim-
mäinen päivä alkaa lauantaina auringon laskiessa.
Viikon viidespäivä on omistettu rukouksille ja sillä
on myös erityinen nimi Jum'a.

Islamilainen ajanlasku alkaa juliaanisen vuo-
desta 622. Tuolloin Islamin profeetta Muhammed
pakeni Mekasta Medinaan. Kyseistä matkaa kutsu-
taan Hidzriksi ja kalenteri on saanut siitä nimensä.

VUOTUISET JUHLAT

Islamilaisen kalenterin juhlat ovat luonteeltaan us-
konnollisia ja liittyvät Muhammedin elämään tai
marttyyriihin. Koska kuukalenteri ei noudattele
vuodenaikoja, ei juhliin ole kertynyt paljoakaan
varhaisempaa vuotuisjuhlien perinnettä. Juhli-
en tarkkaa ajankohtaa ei voi etukäteen tietää, sillä
kuunsirpin nousu on havaittava muslimien pyhästä
kaupungista Mekasta ihmissilmien ennen kuin kuu-
kauden voi sanoa todella vaihtuneen.

Vuoden tärkeimmät juhlat ovat Id al-Fitr ja
Id al-Adha. Id al-Fitriä vietetään Shawwal-kuukau-
den ensimmäisenä päivänä, ja se päättää koko Ra-
madan-kuukauden kestäneen paaston. Id al-Adha
puolestaan on pyhiinvaelluksen juhla, jota viete-
tään vuoden viimeisen kuukauden lopussa.

Vuoden pienempiä merkkipäiviä ovat Ashu-
ra-päivä, Laylat al-Miraj ja Laylat al-Qadr. Ashu-
ra on surullinen merkkipäivä, jolloin muistellaan
marttyyreitä. Sitä vietetään muharram-kuukauden
10. päivänä. Jotkut muslimit välttävät iloisten juh-
lien viettämisestä koko kuukauden ajan. Laylat al-
Miraj on juhla, jolloin tarinan mukaan Muhammed
matkusti taivaaseen siivekkäällä Buraq-ratsullaan.
Sitä vietetään 27. päivä rajab-kuuta. Laylat al-Qadr
eli voiman yö on yksi Ramadan-kuun öistä: yksi-
mielisyyttä tarkasta ajoituksesta ei ole. Koraanin
mukaan Muhammed sai tuona yönä ensimmäisen
ilmestyksen.

KUUKAUDET

Muharram

Safar

Rabi al-Awwal

Rabi al-Thani

Jumada al-Ula

Jumada al-Thani

Rajab

Shaban

Ramadan

Shawwal

Dhu al-Qada

Dhu al-Hijjah

PAASTOKUUKAUSI RAMADAN

Ramadan on islamilaisen kalenterin yhdeksäs kuukausi, joka on omistettu kokonaan paastoamiselle. Vuosina 2011-2015 ramadan on heinä-elokuussa. Ramadan-paasto kestää koko kuun kierron, noin 30 päivää. Sen ajan pidättäydytään syömästä ja juomasta auringon nousun ja auringon laskun välillä, sekä eletään muutenkin yksinkertaista elämää. Paastoamisen ajatellaan antavan ihmisen henkiselle puolelle kasvun mahdollisuuden. Paaston aikana opetellaan kärsivällisyyttä, rukoillaan paljon, mietitään ja pyritään hyviin tekoihin.

Paastoaminen on ilmiönä huomattavan vanha. Sitä ovat harjoittaneet niin kristityt ja juutalaiset kuin buddhalaiset munkit ja hindulaiset joogitkin välineenä henkiseen hiljentymiseen ja puhdistautumiseen. Myös suomalaisen vuotuisperinteeseen on kuulunut paasto. Laskiaisesta alkanut paasto kesti pääsiäiseen asti, yhteensä neljäkymmentä päivää. Suomen siirryttyä luterilaisuuteen paastosta luovuttiin, koska oli katolilainen tapa.

Syöminen ja juominen on sallittua ramadanin aikana auringon laskun jälkeen ja aamiaisen voi nauttia varhain ennen auringon nousua. Suomen pitkät kesäyöt tekevät joskus paaston hankalaksi – ääriolosuhteissa, kuten yöttömän yön napapiirillä asuvien muslimien helpotukseksi voidaan paastoamisessa noudattaa Mekan auringon nousua ja laskua.

ID AL-FITR

Id al-Fitriä vietetään kaikkialla maailmassa, missä muslimeja asuu – Saharan eteläpuoleisesta Afrikasta Lähi-itään ja Kaakkois-Aasiaan, myös Keski-Aasiaan ja Venäjälle. Myös Suomen muslimit, perinteisesti esimerkiksi tataarit, viettävät juhlaa. Juhlan vietosta on siis monia paikallisia variaatioita. Id al-Fitr on toinen kahdesta tärkeimmästä islamilaisesta vuotuisjuhlasta eli *idistä* – toinen on id al-Adha. Riippuu seudusta, kumpaa juhlietaan suuremmin.

Id al-Fitriä juhlietaan kolme päivää. Ensimmäisenä aamuna herätään ennen auringonnousua, peseydytään huolellisesti, puetaan päälle uudet vaatteet ja syödään – auringonnousun jälkeen – aamiaisen merkiksi paaston päättymisestä. Juhlintaan kuuluu eri maissa esimerkiksi yhdessä rukoilua, ystävien ja sukulaisten tapaamista ja paaston jälkeistä herkuttelua.

ID AL-ADHA

Id al-Adha on toinen muslimien suurista juhlista eli *ideistä*. Se on pyhiinvaelluksen, *hajjin*, juhla ja tunnetaan myös uhrijuhlana. Sitä vietetään melko tarkkaan 70 päivää paastokuukausi ramadanin päätösjuhlan, id al-Fitrin jälkeen. Id al-Adhan juhlinta alkaa islamilaisen kalenterin viimeisen kuukauden Dhu al-Hajjin kymmenentenä päivänä. Vuosina 2011-2015 id al-Adha sijoittuu loka-marraskuun tienoille.

Id al-Adhaa voidaan pitää vuodenkiertoon liittyvänä juhlana, jolla on myös uskonnollinen merkitys. Id al-Adha merkitsee islamilaisen vuoden päättymistä, mutta sitä pidetään myös muistojuhlana Vanhasta Testamentistakin tutulle legendalle, jonka mukaan Ibrahim (Aabraham) oli valmis surmaamaan poikansa osoittaakseen tottelevaisuuttaan Jumalalle. Jumalan nähtyä Ibrahimin uskollisuuden enkeli puuttuu peliin, tuo uhrattavaksi pojan sijaan pässin, ja poika säästyy. Legendan muistoksi id al-Adhan viettoon kuuluu lampaan teurastaminen.

Id al-Adha on myös pyhiinvaelluksen, *hajjin*, juhla. Hajj on yksi islamin viidestä peruspilarista, ja se tarkoittaa, että jokaisen muslimin on pyrittävä ainakin kerran elämässään matkustamaan Saudi-Arabian Mekkaan, profeetta Muhammadin synnyinkaupunkiin. Hajj suoritetaan vuoden viimeisen kuukauden aikana. Id al-Adhassa toinenkin islamin peruspilareista, almujen antaminen, on tärkeällä sijalla. Juhlaa pidetäänkin myös köyhien muistamisen ja hyväntekeväisyyden juhlana.

Id al-Adhan juhlinta voi alkaa, kun pyhiinvaellukselta on palattu. Kuten id al-Fitriä, myös id al-Adhaa juhlitaan kolmen tai neljän päivän ajan.